

ויקרא את שמם אדם — והו פירוש על תולדות אדם וסופו: אם דבוק
הנא למעלה ומתדמה לו ית' לילך בדרכיו נקרא שמו בעצם אדם מלשון
אַדְמָה לעליון, ועל כסא דמות אדם. ואם הוא מפריד עצמו מן הדבקות או
נקרא אדם על שם האַדְמָה אשר לוקח משם ועפר הוא ולעפר ישוב. אמנם
שם אדם המורה על אדמה לעליון זהו עיקר התכלית, כי הרע לא נברא
רק בעבור הטוב" (של"ה, חלק א', תולדות אדם דף ג' ד"ה אח"כ).

עיקר האדם הוא דבוק למעלה ומתדמה לו ית' בגדר "אַדְמָה". היסוד
להתדמות היא קדושת הנשמה היהודית שהיא מטבעה דבוקה בהקב"ה. קדושה
פנימית זו דוחפת את האדם להתדמות למידותיו ית'.

— נתבוננה רגע: מה מחייב אותנו להיות בעלי מידות טובות? כמה תשובות
יש בדבר. יש שאמרו שהאדם הוא "יצור חברתי", והנה אין החברה האנושית
יכולה להתקיים אם כל אחד יהיה כפי העולה על רוחו בלי התחשבות עם זולתו;
לכן מוכרח האדם להיות "טוב". האפיקורסים (כלומר אפיקור היווני ותלמידיו)
טענו כי מידות רעות מפריעות להגאיה מליאה מן העולם, וכיון שראו בתענוג
בלתי־מופרץ תכלית החיים, דרשו מהאדם מידות טובות. להבדיל: שלמה המלך
כתב בספר חכמת שלמה (פ"א, ד) "כי לא תבוא החכמה בלב רע", ואם כן, הרוצה
לזכות לחכמה צריך להיות בעל מידות טובות. — סוקרטס אמר, שיש בו "כח
תהומי" המונעו מעוול, ובוה גילה מה שהעולם קוראים מצפון. יש בכל שיטות
אלו נקודת־אמת, אבל אף אחת אינה מספיקה. אפילו על המצפון היקשה הכחרי:
אם שתי אימות נלחמות זו עם זו, ומצפונם של חיילי שתי האימות מחייב אותם
להרוג את הצד שכנגדו. איזה מצפון הוא האמיתי?

תורתנו הקדושה מחייבת אותנו "ללכת בדרכיו", וציווי זה כולל כל מידה
טובה. מצוה זו כוללת כל דרכי החסד וההטבה ולפנים משורת הדין, שהאדם
מטבעו מסוגל לעשות מעשי חסד ("חסד אמר ייברא שהוא גומל חסדים" אמרו
חז"ל בבר"ר פ"ח, ה). במידות האמת והמשפט אין מצוה של הליכה בדרכיו, כי
האדם מצד עצמו וטבעו אינו יכול להיות שלם בהם (עיין נתיבות עולם למהר"ל,
נתיב גמילות חסדים פ"א). רבינו הגאון ר' ישראל סלנטר למד הנהגות נפלאות
מדרכי ה' (עיין "נתיבות אור" בס' אור ישראל).

כוא וראה יסוד גדול בכל ענין התקרבות האדם אל הקב"ה: איתא בספרי
ע"פ "והיו הדברים האלה כו' על לבבך" (מובא בילקוט ואתחנן סי' תתלט):
לפי שהוא אומר ואהבת את ה' אלקיך איני יודע כיצד לאהוב ת"ל והיו הדברים

כח

ש ע ר רא ש ון

האלה על לבבך שמתוך כך אתה מכיר בהקב"ה ומדבק בדרכיו". הרי מההתדבקות
בהקב"ה צריכה לצאת מיד ההליכה בדרכיו. הכרה שאין עמה הליכה בדרכיו
איננה הכרה אמיתית! ובשבת קלג, ע"ב אמרו: "זה א"לי ואנוהו — אבא שאול
אומר ואנוהו הוי דומה לו. מה הוא חנון ורחום אף אתה היה חנון ורחום" —
רש"י: "הוי דומה לו — ולשון אנוהו אני והוא. אעשה עצמי כמותו לדבק
בדרכיו". אין זה דרש של מלת ואנוהו גרידא אלא זה היה מצב הכללי־ישראל
בקריעת ים סוף, שראו עצמם עם כלי־יכלתו ית' בלי מחיצה, ממש בגדר "אני
והוא" — ומיד יצא להם מזה "אעשה עצמי כמותו". המתמר שהכיר את הבורא
מבלי שהטיב מידותיו — את הבורא ית' לא הכיר!

כל זה בבחינת "אַדְמָה". המפריד עצמו מהדבקות וההתדמות נקרא על שם
האַדְמָה. הוא אשר ביאר רבינו יונה: "ודע כי נפש הרשע אשר כל תאוותיה לחפצי
הגוף בחייו, ונפרדת תאוות מעבודת הבורא ונבדלת משרשיה, תרד במותה
למטה לארץ אל מקום תאוותה" (שע"ת, ב, יח). תאות הרשע נפרדת מעבודת השם,
ובאמת מקומה דווקא בעבודה! גם תאות הגוף שייכת לעבודה, וכאשר משתמשים
בה למצוה, היא נקראת "אש קודש"! והפרדת התאוה מעבודת השם אל הפצי
הגוף גורמת עוד זאת, שהנפש נבדלת מהשרשים שלה. 'שורש הנפש הוא
במרומים, ומה גורא שהאדם יכול לנתק אותה משם, ותהיה מגושמת כל כך עד
שבמותה תרד לארץ!

עבודתנו היא להעלות את הגוף, ולא להוריד ח"ו את הנפש!

*

בחירה זאת היא בידנו. להיות בבחינת אַדְמָה או ח"ו בבחינת אַדְמָה אין
לנו "לטפס לשמים" אלא לעמוד תמיד "על הקרקע", אבל יש להעלות את הגוף
וכחותיו בכח הדעת. בזה נכללים כל גדרי האדם שלמדנו מתול' בפרק זה.

(ע' י"ד ע"ה)